

Prof. dr. dr. h. c. Dušan Mlinšek – devetdesetletnik

Prof. Dušan Mlinšek se je rodil leta 1925 v učiteljski družini v Velenju, kjer je obiskoval osnovno šolo. Med nadaljevanjem šolanja na gimnaziji v Celju je bil leta 1944 vpoklican v nemško vojsko. Boril se je na vzhodni fronti, vendar je še v istem letu prebegnil in se pridružil slovenskim partizanom. Po drugi svetovni vojni je končal študij gozdarstva na Univerzi v Zagrebu in začel s službovanjem na Ministrstvu za gozdarstvo v Sloveniji. Leta 1951 je postal vodja Oddelka za urejanje gozdov v Murski Soboti, leto kasneje je prevzel vodenje Gozdne uprave Poljane na novomeškem območju. V obdobju od leta 1953 do 1960 je kot vodja oddelka

za urejanje gozdov pustil velik pečat na slovenjegraškem gozdnogospodarskem območju. V tistem obdobju je navezal prijateljske stike s profesorjem Heinzom Leibundgutom iz Zvezne tehniške visoke šole (ETH) v Zürichu, ki je deloval na območju Jugoslavije kot izvedenec FAO. Navdušil se je nad švicarskim gozdarstvom in vpisal doktorat na ETH v Zürichu.

Tam je leta 1958 doktoriral s temo Raziskave stanja in negovanosti kmečkih gozdov na Pohorskem Podravju. V tistem obdobju je dodobra spoznal tudi izpopolnjeno švicarsko skupinsko postopno gospodarjenje in podrobno gojitveno načrtovanje, ju prilagodil slovenskim razmeram in ju s seminarjem leta 1960 v Dobrni tudi uspešno prenesel v gozdarsko prakso. Tako se je končalo obdobje šablonskega prebiralnega gospodarjenja po celotni površini Slovenije. V obdobju svojega udejstvovanja v praksi na slovenjegraškem območju je pomembno prispeval k razvoju sonaravnega gojenja gozdov z usmeritvijo v posredno negovalno premeno zasmrečenih, nenegovanih in degradiranih gozdov. Gozdnogospodarski načrt za mislinjske gozdove iz leta 1955 vsebuje jasne smernice, kako je z majhnimi koraki in vložki mogoče doseči velike premike v zgradbi gozdov, za razliko od neposrednih premen, ki so jih zagovarjali nekateri njegovi sodobniki. Mlinškova pot je na Koroškem, ob zavzeti podpori njegovih sodelavcev, prevladala in začrtala

GozdV 73 (2015) 9

tudi temeljno doktrino slovenskega gojenja gozdov v prihodnosti: pot majhnih korakov in spoznanstveni pristop (slika 1). Dandanes, po več kot pol stoletja, se podobna izhodišča uveljavljajo tudi v svetu, npr. adaptivno gospodarjenje z gozdovi.

Leta 1960 se je zaposlil na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, najprej kot docent in od leta 1971 kot redni profesor za gojenje gozdov. Na Univerzi je opravljal številne vodstvene funkcije, na primer kot vodja Katedre za gojenje gozdov, predstojnik Oddelka za gozdarstvo, prodekan in dekan Biotehniške fakultete. Zaradi razgledanosti, nekonvencionalnega načina raz-

mišljanja in sposobnosti za motiviranje je bil zelo priljubljen med študenti. Že takrat je oblikoval ogrodna skripta za aktivno dopisovanje vsebin med predavanji in s študenti prebil veliko časa na terenskih dnevih v gozdu, ki so se večinoma raztegnili do večera, a je kljub temu ostalo dovolj časa za druženje po napornem delu. V tistem obdobju je

Slika 1: Profesor Dušan Mlinšek pri razlagi na raziskovalni ploskval v Straži (fotografija: prof. dr. Joseph Spörk)

začrtal smernice raziskovalnega dela, ki se je napajalo iz temeljnih ekoloških pragozdnih raziskav in hkrati odgovarjalo na ključne aktualne probleme iz gozdarske prakse, na primer nega sestojev rdečega bora, posredne premene grmišč, propadanje jelke in kasneje smreke, gojenje visokogorskih gozdov in premena kraške degradirane krajine. Za raziskovalno delo je navdušil študente in kolege iz prakse ter spodbudil različne oblike prenosov oz. mreženja znanja, na primer gozdarske študijske dneve, gozdnogojitvene seminarje ter posredovanje izvlečkov raziskovalnega dela praktikom. Zavedal se je, da pedagoško delo pomeni najbolj neposreden prenos raziskovalnih izsledkov v prakso, še več, razvil in zavestno udejanjal je načelo tetraedra, ki ponazarja tesno medsebojno povezanost znanstvenega, pedagoškega, strokovnega dela in dela z javnostjo.

Praktično delovanje, opazovanje in znanstvena dognanja so utrdili njegovo zavedanje o raznolikosti gozdnih rastišč in sestojev, ki so posledica interakcij

rastiščnih dejavnikov, naravnih motenj, gospodarjenja in posrednih antropogenih vplivov. To ga je vodilo – skozi številne razgovore z domačimi in tujimi strokovnjaki – do razvoja sproščene tehnike gojenja gozdov, ki jo je predstavil tudi v knjižni obliki leta 1968. Delo je pisano v jedrnatem in razumljivem jeziku in je še dandanes pomemben študijski vir za gozdarske strokovnjake. V sedemdesetih letih je s skupino sodelavcev izpeljal projekt Gozdni rezervati v Sloveniji, s katerim je zasnoval mrežo gozdnih rezervatov – pragozdov prihodnosti, razvil metodologijo dolgoročnega spremljanja naravnih sestojev in začel sistematično zbirati podatke. Skrbno urejene zbirke podatkov še vedno tvorijo hrbtenico raziskovalnega dela na Katedri za gojenje gozdov. Starejše zbirke so še posebno dragocene za proučevanje vpliva novodobnih sprememb okolja na gozdne ekosisteme.

Po zaposlitvi na fakulteti se je njegova mednarodna dejavnost stopnjevala. Najprej je v sklopu organizacije IUFRO prevzel vodenje različnih sekcij in dajal pobude za nastanek novih, npr. sekcije profesorjev za gojenje gozdov. Potem je leta 1971 prevzel vodenje celotne divizije za gojenje gozdov in leta 1982 postal predsednik celotne organizacije IUFRO. Leta 1986 je pod njegovim vodstvom v Ljubljani potekal svetovni kongres IUFRO, ki še vedno zelo pozitivno odmeva v mednarodnih krogih. Med drugim tudi zaradi vabljenih provokativnih govorcev, na primer indijskega poglavarja Jima Russella. Leta 1989 je njegova mednarodna dejavnost dosegla nov vrhunec z ustanovitvijo evropskega združenja ProSilva Europe v Robanovem kotu. Združenje, katerega glavni pobudnik je bil prav prof. Mlinšek, povezuje gozdarje, ki zagovarjajo sonaravno gospodarjenje kot alternativo golosekom. ProSilva združuje štiriindvajset evropskih držav in gozdarsko fundacijo iz regije Nova Anglija v ZDA. Združenje je značilno prispevalo k vzponu sonaravnega gospodarjenja v Evropi in svetu.

V devetdesetih letih, ko je politika nepremišljeno reorganizirala gozdarsko stroko, se je večkrat javno izpostavil in zavzel za ohranitev strokovnega dela z gozdovi, mehanizma biološke amortizacije ter mreže gozdnih rezervatov. Zadnje je ogrožala denacionalizacija. Hkrati je zorelo njegovo poljudno-znanstveno

delo, knjiga Pragozd v naši krajini (1992), s katero je izpostavil naravne gozdove kot veliko učilnico za vse generacije, še posebno pa za mladino. Po upokojitvi sredi devetdesetih let se je usmeril v ohranjanje narave in gozdno pedagogiko. Vrsto let je vodil Zvezo organizacij za ohranjanje narave, se pogosto kritično oglašal v medijih in pri tem pogumno izrekel marsikatero pikro na račun divjega kapitalizma v Sloveniji in opuščanja skrbi za naravo. V zadnjem desetletju je poleg tega strnil svoje izkušnje iz dolgoletnega pedagoškega dela in pripravil skripta o gozdni pedagogiki v najširšem pomenu besede (slika 2).

Prof. Dušan Mlinšek je za svoje delo prejel številne nagrade in mednarodna priznanja, med drugim nagrado sklada Borisa Kidriča za raziskovalno delo (1966), red dela z zlatim vencem (1980), Jesenkovo priznanje (1989), priznanji ProSilva Europe in IUFRO-a ter naziva ambasador znanosti RS (1991) in zaslužni profesor Ljubljanske Univerze (1992). Je dopisni član Akademije gozdarskih znanosti v Firencah, leta 1997 je prejel častni doktorat Univerze v Oslu, leta 2007 pa je postal častni občan Mestne občine Velenje.

Gozdarska in naravovarstvena stroka uživata številne sadove njegovega dela. Postavil je teoretične temelje slovenskega gojenja gozdov in jih trajno povezal z ekološkimi spoznanji. S sinergijo redkega pedagoškega daru, znanja in vztrajnosti je uspel teoretična izhodišča preliti v prakso gojenja gozdov (slika 1), in ta je prestala že marsikatero trdo preizkušnjo. Zelo veliko je pripomogel k mednarodni prepoznavnosti slovenskega gozdarstva. Evropski gozdarji se ga spominjajo po izvornih predavanjih in še posebno po organizaciji številnih ekskurzij, s katerimi je želel seme sonaravnega ravnanja z gozdovi iz Slovenije prenesti v okolja, ki so gozdu manj naklonjena. V svetovnem merilu je značilno prispeval k znanstveni uveljavitvi gozdarske stroke, k prenosu načel o trajnostnem ravnanju z gozdom v druge vede in k napredku sonaravnega gospodarjenja, ki se nezadržno širi tudi po njegovi zaslugi.

Profesorju Dušanu Mlinšku ob visokem življenjskem jubileju iskreno čestitamo in mu želimo trdno zdravje ter še naprej polno mero zanj tako značilnega optimizma.

Prof. dr. Jurij DIACI

Slika 2: Načelo kognitivnosti v ravnanju z drevesom, gozdom in naravo (arhiv prof. Dušana Mlinška; avtor karikature: Mirko Celcer)